

T.C.
İDİL KAYMAKAMLIĞI
İDİL İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
İDİL REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İDİL İLÇESİNDE YAŞAYAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN UMUTSUZLUK
DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

REHBERLİK HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

2023

İDİL İLÇESİNDE YAŞAYAN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özet

Bu araştırmada bireylerin gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler, motivasyon kaybı ve umut düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Örneklem grubu 228 erkek 374 kadın olmak üzere toplam 602 kişiden alınmıştır. Çalışmada Beck Umutsuzluk Ölçeği'nden elde edilen bilgiler elde edilmiştir. Verilerin analizinde t testi ve tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA) kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonunda elde edilen bulgularda, umutsuzluk düzeylerinin yaşanılan yer, okul ortalaması, okul türü değişkenleri aralarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Cinsiyet, sınıf düzeyi ve yaş değişkenine baktığımızda umutsuzluk düzeyi ile aralarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Anahtar kelimeler: Cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, okul ortalaması, motivasyon kaybı, umut, gelecekle ilgili beklentiler

Giriş

Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Güncel Türkçe Sözlük'te 'ummaktan doğan güven duygusu' olarak tanımlanan ve geleceğe yönelik olarak olumlu beklentilere sahip olma duygusunu belirten umut, insana gelecekte karşılaşılabileceği olumsuz yaşantılarla baş edebileceği duygusunu vererek ruh sağlığını olumlu etkiler. Umudun karşıtı olan umutsuzluk, bireyin içinde bulunduğu duruma ve gelecekte karşılaşılabileceği problemlere karşı olumsuz bakış içerisinde olmasıdır. Fromm "a (1995) göre umut pasif bir bekleyiş değildir, ancak olması imkânsız şeylerin gerçekçi olmayan şekilde zorlanması da değildir (Akt; Tekin ve Filiz, 2008).

Umutsuzluk ise geçmiş yaşantı sonucu oluşan bir boşluk ve an ile geleceği birbirine bağlayan köprünün yıkılmasıdır. Beck'e göre, bireyin kendisiyle, dünyayla ve gelecekle ilgili olumsuz bilişsel algılamalarının bir ögesi olarak açıklanmakta olan umutsuzluk kavramı, Abramson ve arkadaşları tarafından depresyonla ilgili umutsuzluk teorisi olarak adlandırılıp yeniden tanımlanarak, umutsuzluğun depresyonun temel faktörü olduğu belirtilmiştir. Bu teoriye göre, bilişsel olarak güçsüz durumdaki bireyler olumsuz yaşam olaylarıyla karşılaştıklarında, sıklıkla umutsuzluğa düşmektedirler ve bu duygular depresyonun alt türleri olarak bazı belirtilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Hassas ve zayıf bilişsel yapıya sahip olan bireylerin olumsuz yaşam olaylarıyla etkileşime girmeleri umutsuzluğun oluşmasını desteklemekte, bu durum daha sonra depresyona dönüşmektedir. Diğer yandan yüksek beklenti içinde olunan durumlarda sonuçların istedik şekilde gerçekleşmemesi ya da beklenmedik bazı durumların gerçekleşmesi de umutsuzluk depresif belirtilerini yükseltmektedir.

Umutsuzluk, bireylerin başarısızlıklarını hiçbir zaman yenemeyeceklerini, problemlerini hiçbir zaman çözemeyeceklerine inanması, gerçekçi bir nedeni olmadığı halde yaşantılarına yanlış anlamlar yüklemesi ve amacına ulaşmak için çabalamadığı halde bunlardan negatif sonuçlar beklemesi şeklinde tarif edilmektedir (Beck, 1963, Akt..Hamarta ve diğ, 2001).

İnsanoğlu her gelişim döneminde çok çeşitli alanlarla ilgili problemlerle karşılaşmaktadır. Günümüzde büyüme giderek artan bir şekilde daha zorlayıcı bir hale gelmektedir bu nedenle de özellikle ergenler, günümüzün şartlarıyla ve toplumsal yaşamın karmaşısıyla başa çıkmak zorundadır. Erken sınıflarda başlayarak üniversite yıllarına kadar devam etmekte olan merkezi sınavlar, öğrenciler üzerinde kaygı ve umutsuzluk durumu oluşturmaktadır. Umutsuzluk, başarısızlık olarak değerlendirilen durumlara karşı gösterilen ve olayın gerçek boyutları ile orantılı olmayan bir tepki biçimidir (Tümkaya,2005).

Çocuk, ergen ve yetişkinlerde yaşantısındaki yenilgileri kötümser şekilde algılamak depresyonun özü sayılan umutsuzluk ve çaresizlik duygularını güçlendirmektedir. Melankolik olan çocuklar depresyon yaşamadan önce etrafında olan olaylara kötümser bakmaya eğilimlidirler (Goleman, 2005: 305).

Lise yıllarının ergenlik yıllarıyla örtüşmesi bireyler fiziksel, bilişsel, sosyal ve psikolojik olarak gelişim gösterirler. Çok yönlü ve çok boyutlu gelişim beraberinde büyük değişiklikleri getirir. Bütün bunlara uyum sağlamaya çalışırken lise öğrencilerinin üniversite tercih etmeleri gibi eğitimsel geçiş süreçlerinde olmaları onların bu dönemde daha da zorlanmalarına neden olur. Zorlanan ve bunalan ergenler geleceği karşı olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olabilir, umutsuzluğa kapılabilirler. Bireyin hayatta kalmasını ve yaşam mücadelesi vermesini sağlayan şey umuttur. Umut gelecekte beklenen içinde olmak yani ayakta kalmaktır.

Umutsuzluk ise gelecekte olumlu beklenti içinde olmamaktır ve geleceğe karamsar bakmaktır. Yapılan araştırmalarda geleceğini parlak görmeyen umutsuz bireylerin yaşam memnuniyetlerinin düşük olduğu, problem çözme becerilerinin gelişmediği, üretken ve aktif olmadıkları bulunmuştur (Kutlu,2020).

Ergenlik döneminde bireylerin okul nedeni ya da başka nedenlerden dolayı ailesinden ayrılma, uzaklaşma durumunda kalması ile yaşadığı yalnızlık duygusu geleceğe dair umutsuzluk içinde olmasına neden olabilmektedir (Tümekaya, 2005).

Lise öğrencilerinin içinde buldukları koşullar düşünüldüğünde gelecekle ilgili planlarına dair yoğun bir umutsuzluk yaşadıkları ifade edilebilir. Bu nedendir ki lise de okuyan öğrencilerin ailevi ve yaşam koşullarının çoğunlukla olumsuz olduğu ve akademik şartların zorladığı ortaöğretimde öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini irdelemek önemli bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin cinsiyet, yaş, lise türü, yaşadığı yer, okul ortalaması ve sınıf değişkenleri açısından incelenmesidir.

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, lise öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerini farklı değişkenler açısından ortaya koymaya çalışan nicel araştırma tekniklerinden olan betimsel model kullanılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini İdil İlçesinde farklı liselerde ve sınıflarda okuyan 228 erkek 374 kız öğrenci olmak üzere toplam 602 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri toplama araçları

Veri toplama araçları olarak, araştırmacıların hazırladığı 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Beck Umutsuzluk Ölçeği' kullanılmıştır.

Ele alınan çalışmada, lise öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılmıştır. "Beck umutsuzluk ölçeği", Beck, Lester D. ve Trexler L. (1974) tarafından bireyin geleceğe dair olumsuz beklenti seviyesini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. 20 maddeden meydana gelen ölçek

0-1 arası puanlanmış ve kendini değerlendirme türünde bir ölçektir. Grup olarak da uygulanabilir. 35 Ölçeğin uygulanmasında zaman sınırlaması yoktur. Öğrencilerin formu yanıtlama süresi genellikle 5-10 dakikayı geçmemektedir. Soru formu ve yanıt anahtarı aynı form üzerinde olması kolaylıkla araştırma ile ilgili incelemeleri hızlandırmaktadır, uygulanması kolay bir ölçektir ve ölçek formunun başında nasıl yanıtlanacağı ile ilgili bir açıklama mevcuttur. Ankete katılan kişiden kendisi için uygun gelen ifadeleri “evet”, uygun olmayanları ise “hayır” olarak işaretlemesi istenmektedir. Maddelerin 11 tanesinde “evet” seçeneği; 9 tanesinde ise “hayır” seçeneği 1 puan alır. 1, 3, 5,6, 8, 10, 13, 15 ve 19. sorularda “hayır”; 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18 ve 20. sorularda ise “evet” yanıtı için birer puan verilir. Ölçekten 0-20 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği, bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğunu gösterir. Ölçeğin Türkiye için geçerlik ve güvenilirlik çalışması Seber G. ve Djurak A.. tarafından yapılmıştır bununla birlikte, 37 depresif hasta üzerinden saptanan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,86 olarak belirlenmiştir (Seber,1991) Normal grup (172 kişiden oluşan karşılaştırma grubu) ve psikiyatrik hastalar (201 kişiden oluşan çalışma grubu) olmak üzere 15-65 yaş arasındaki toplam 373 kişilik bir örneklem grubu üzerinden hesaplanan Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,85 olarak belirtilmektedir (Durak, 1994). Ölçek 3 alt boyuttan meydana gelmiştir.

Umutsuzluk ölçeğinin 20 Sorusunun 3 alt boyuta göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Boyutlar	Sorular
1. Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler	1, 3, 7, 11, 18
2. Motivasyon kaybı	2, 4, 9, 12, 14, 16, 17, 20
3. Umud	5, 6, 8, 10, 13, 15, 19

Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veriler EXCEL 2007 paket programı ile analiz edilmiştir. İstatistiksel analiz olarak t testi ve tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, istatistiksel analiz sonucunda elde edilmiş verilerin her bir değişken için test edilmesine ilişkin bulgular ve bu bulgulara dayanılarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre umutsuzluk düzeyleri arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla t Testi uygulanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile Umutsuzluk düzeylerinin dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Cinsiyetin umutsuzluk düzeyine etkisi							
		N	Ortalama	S.S.	Std. Hata	t	(p<.05)
Umutsuzluk	Kadın	374	7,1684	5,07118	0,26222	-,560	,576
	Erkek	228	7,4035	4,87232	0,32268		

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin cinsiyetleri ile Umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

Öğrencilerin Umutsuzluk düzeylerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin yaşa göre umutsuzluk düzeyleri arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla ANOVA uygulanmıştır. Öğrencilerin yaş ile Umutsuzluk düzeylerinin dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo2: Yaşın umutsuzluk düzeyine etkisi						
		Karelerin toplamı	Serbestlik Derecesi	Karelerin ortalaması	F	P<0,05
Umutsuzluk	Gruplar arası	3,715	2	1,857	,074	,928
	Grup içi	14985,377	599	25,017		
	Toplam	14989,091	601			

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin yaşı ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > .05$).

Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin Yaşadığı Yere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin yaşadığı yere göre umutsuzluk düzeyleri arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla t Testi uygulanmıştır. Öğrencilerin yaşadığı yer ile Umutsuzluk düzeylerinin dağılımları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Yaşanılan yerin umutsuzluk düzeyine etkisi							
		N	Ortalama	S.S.	Std. Hata	t	(p<0.05)
Umutsuzluk	Köy	270	6,6185	4,52983	,27568	-2,893	,004
	İlçe Merkezi	332	7,7771	5,29193	,29043		

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin yaşadıkları yer ile Umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .05$). Bu sonuca göre İlçe Merkezinde yaşayan öğrencilerin Umutsuzluk puan ortalamaları Köyde yaşayan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin köyde yaşayan öğrencilere göre daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Öğrencilerin Umutsuzluk düzeylerinin Okul Türlerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin okul türüne göre umutsuzluk düzeyleri arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla ANOVA uygulanmıştır. Öğrencilerin okul türleri ile Umutsuzluk düzeylerinin dağılımları Tablo 4’te verilmiştir.

		Karelerin toplamı	Serbestlik Derecesi	Karelerin ortalaması	F	P<0,05
Umutsuzluk	Gruplar arası	184,482	3	61,494	2,484	,044
	Grup içi	14804,609	598	24,757		
	Toplam	14989,091	601			

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin okul türü ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < .05$).

Öğrencilerin Okul Türlerinin Birbirleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	Katılımcının Okul Türü(I)	Katılımcının Okul Türü(J)	Ortalamaların Farkı (I-J)	Standart Hata	P<.05
Umutsuzluk	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	0,60429	0,51845	0,649
		İmam Hatip Lisesi	1,39688*	0,49508	0,026
		Çok Programlı Anadolu Lisesi	0,21217	0,70693	0,991
	Meslek Lisesi	Anadolu Lisesi	-0,60429	0,51845	0,649
		İmam Hatip Lisesi	0,79259	0,55318	0,480
		Çok Programlı Anadolu Lisesi	-0,39212	0,74877	0,953
	İmam Hatip	Anadolu Lisesi	-1,39688*	0,49508	0,026

	Lisesi	Meslek Lisesi	-0,79259	0,55318	0,480
		Çok Programlı Anadolu Lisesi	-1,18471	0,73279	0,375
	Çok Programlı Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi	-0,21217	0,70693	0,991
		Meslek Lisesi	0,39212	0,74877	0,953
		İmam Hatip Lisesi	1,18471	0,73279	0,375

* P<.05 Anlamlı Farklılık Olduğunu Gösterir.

Tablo 4'te öğrencilerin okul türü ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Tablo 5'te ise hangi okulların birbirlerinden farklılaştığı ile ilgili veriler gözlenmiştir. Tablo 5 incelendiğinde, Anadolu lisesine giden öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile İmam Hatip lisesine giden öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer okul türleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen verilere göre Anadolu lisesine giden öğrencilerin İmam Hatip lisesine giden öğrencilere göre daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Okul Ortalamalarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin okul ortalamalarına göre umutsuzluk düzeyleri arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla ANOVA uygulanmıştır. Öğrencilerin okul ortalaması ile Umutsuzluk düzeylerinin dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Okul ortalamasının umutsuzluk düzeyine etkisi						
		Karelerin toplamı	Serbestlik Derecesi	Karelerin ortalaması	F	P<0,05
Umutsuzluk	Gruplar arası	282,952	2	141,476	5,763	,003
	Grup içi	14706,139	599	24,551		
	Toplam	14989,091	601			

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin okul ortalaması ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur(p< .05).

Öğrencilerin Okul Ortalamalarının Birbirleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 7: Okul ortalamaları arasındaki ortalamaların(aritmetik ortalama) farkının anlamlılık açısından karşılaştırılması					
	Katılımcının Okul	Katılımcının Okul Ortalaması(J)	Ortalamaların Farkı (I-J)	Standar t Hata	P<.05

	Ortalaması(I)				
Umutsuzluk	45/60	61/80	1,42967	0,62549	0,059
		81/100	2,22243*	0,66008	0,002
	61/80	45/60	-1,42967	0,62549	0,059
		81/100	0,79277	0,44433	0,176
	81/100	45/60	-2,22243*	0,66008	0,002
		61/80	-0,79277	0,44433	0,176

* P<.05 Anlamli Farklilik Olduğunu Gosterir.

Tablo 6’de öğrencilerin okul ortalamaları ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Tablo 7’de ise hangi okul ortalamalarının birbirlerinden farklılaştığı ile ilgili veriler gözlenmiştir. Tablo 7 incelendiğinde, 45/60 puan ortalamasına sahip öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile 81/100 puan ortalamasına sahip öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen verilere göre 45/60 puan ortalamasına sahip öğrencilerin 81/100 puan ortalamasına sahip öğrencilere göre daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Sınıf Düzeylerine(9. Sınıf 10. Sınıf 11. Sınıf 12. Sınıf) Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin sınıf düzeyine göre umutsuzluk düzeyleri arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla ANOVA uygulanmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile Umutsuzluk düzeylerinin dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Sınıf düzeylerinin umutsuzluk düzeyine etkisi						
		Karelerin toplamı	Serbestlik Derecesi	Karelerin ortalaması	F	P<0,05
Umutsuzluk	Gruplar arası	42,463	3	14,154	,566	,637
	Grup içi	14946,628	598	24,994		
	Toplam	14989,091	601			

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır(p> .05).

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin cinsiyetlerinin Umutsuzluk düzeylerinin birer belirleyicisi olmadığı saptanmıştır. Erkeklerin umutsuzluk puan ortalamaları, kadınlardan istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, Ersoy, Küçükkaragöz, Deniz ve Karataş (2010)'ın İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi birinci ve dördüncü sınıf öğrencileriyle, Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre belirlenmesi çalışmasının bulgularıyla, hem kadın hem de erkek öğrencilerin gelecekle ilgili benzer duygu ve beklenti içinde olduğunu ve cinsiyet değişkeni açısından farklılık olmadığı saptadığından, benzerlik göstermektedir. Derebaşı(1996) ve Yıldırım(2015) yaptığı çalışmada umutsuzluk puan ortalamaları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, erkeklerde umutsuzluk, kızlara göre daha fazla bulunmuştur. Tümkaya (2005) tarafından 15-18 yaş arası ergenler ile gerçekleştirilmiş olan çalışmada da cinsiyetin umutsuzluk düzeyi üzerinde bir etkisi gözlemlenmemiştir. Beki(2015), Araştırmasında, umutsuzluk skorları açısından erkek öğrencilerin skorlarının kadın öğrencilerin skoruna göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu bulgular araştırmayı destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yaşları ile umutsuzluk düzeyleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmada yaş farkının az olması araştırmayı sınırlandırmıştır. Damar(2015) ve Konukbay(2005) yaptığı çalışmada umutsuzluk düzeyi ve yaş arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır($p>0,05$). Bu bulgular yapılan çalışmayı kısmen destekler niteliktedir. Yıldırım(2015) yaptığı çalışmada gelecek ile ilgili duygular, motivasyon kaybı ve umut düzeyinde olmak üzere 3 alt boyutta da anlamlı farklılık bulunmuştur. Deveci, Ulutaşdemir ve Açık (2013) yaptıkları çalışmada öğrencilerin Beck depresyon ölçeği puan ortalamasının cinsiyete, yaş grubuna ve öğrenim görülen sınıfa göre değişmediği belirtilmiştir.

Araştırmada okul türü değişkeni ele alındığında umutsuzluk düzeyleri ile okul türü arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Anadolu lisesine giden öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile İmam Hatip lisesine giden öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer okul türleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen verilere göre Anadolu lisesine giden öğrencilerin İmam Hatip lisesine giden öğrencilere göre daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Sınıf düzeyleri ile umutsuzluk düzeyi arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer şekilde Oğuztürk ve ark. (2011) ile Şengül ve Güner (2012) de yaptığı araştırmalarda sınıf değişkeni açısından öğrencilerin umutsuzluk düzeylerindeki farklılığın anlamlı olmadığını tespit etmiş farklı olarak en yüksek umutsuzluk düzeyinin birinci sınıflarda en düşük ise dördüncü sınıflarda olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aras (2011) çalışmasında sınıf düzeyi ile umutsuzluk alt boyutları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve bu anlamda aralarında anlamlı bir farklılık olmadığını saptamıştır. Yapılan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar

çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Bunların yanı sıra bulgularımızla paralellik göstermeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Ehtiyar ve Üngüren (2008) çalışmasında sınıflara göre öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinde anlamlı farklılık olduğunu saptamıştır. Sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerdeki umutsuzluk düzeyinin arttığını ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin okul ortalamaları ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 45/60 puan ortalamasına sahip öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri ile 81/100 puan ortalamasına sahip öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen verilere göre 45/60 puan ortalamasına sahip öğrencilerin 81/100 puan ortalamasına sahip öğrencilere göre daha umutsuz oldukları saptanmıştır. Tümkaya (2005), ergenler üzerinde yaptığı bir çalışmada ergenlerin sınıf başarısı düştükçe, umutsuzluk düzeylerinin arttığını ortaya koymuştur. Bu da yaptığımız çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yaşadığı yer ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca göre İlçe Merkezinde yaşayan öğrencilerin Umutsuzluk puan ortalamaları Köyde yaşayan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin köyde yaşayan öğrencilere göre daha umutsuz oldukları saptanmıştır. Literatür araştırması sonucu bu değişkenle ilgili araştırmamızı destekleyen bir veriye ulaşılamadı.

Araştırmanın idil ilçesi ile sınırlı kalması, sadece lise düzeyindeki öğrencilere uygulanması, uygulanan yaş gruplarının birbirine yakın olması, az öğrenciye uygulanması cinsiyet dağılımının dengeli olmaması durumları araştırmanın sınırlılıklarındandır. Araştırmanın kapsamının daha geniş tutulması, değişken sayısının artırılması sonucu daha güvenilir sonuçlar elde edilebilir.

KAYNAKÇA

*Damar, B.(2015) *Üniversite öğrencilerinde anne-baba tutumu ve benlik saygısı ile umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

*Derebaşı, I.(1996) *Beck umutsuzluk ölçeğinin Ege Üniversitesi öğrencileri üzerinde geliştirilmesi*, Ege Üniversitesi, İzmir.

*Doğan, P (2012) Resim öğretmeni adaylarının umutsuzluk düzeylerinin İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Sayı: 36, Sayfa: 115-127*

*Ersoy, H., Küçükkaragöz, H., Deniz, H., Karataş, E. (2010) Öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre belirlenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy, Volume: 5, Number: 4, ArticleNumber: 1C0218*

*Konukbay, D.(2005) *Engelli çocuk ebeveynlerinin umutsuzluk düzeyleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki*, GATA, Ankara.

Kutlu, H. *Ergenlerde dua tutumları ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir çalışma: Erzurum örneği* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

*Kriz Dergisi (1993) *Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirliđi* <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/21/66/614.pdf> adresinden elde edilmiştir.

*Oğuztürk, Ö., Akça, F. ve Şahin, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinde umutsuzluk düzeyi ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler üzerinden incelenmesi*. *Klinik Psikiyatri*, 14, 173-184.

*Seber, G., 1991, *Beck Umutsuzluk Ölçeğinin Geçerliđi ve güvenirliliği üzerine bir çalışma*, Psikiyatri Anabilim Dalı Doçentlik Tezi, Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.

*Şahin, A. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002, 13, 143-157.

*Şengül, S. ve Güner, P. (2012). İlköğretim matematik öğretmenliği programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. Niğde: Niğde Üniversitesi*

*Tekin, M., Filiz, K. (2008). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliđi Bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerinin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Metre, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi ve Spor Bilimleri dergisi*, VII (1).

Tümkaya, S. “Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2005, 3(4), ss. 445-459.

*Üngüren E. ve Ehtiyar R. (2008). Turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı seviyeleri ile eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4), 159-181.

*Yıldırım, B.(2015) *İlkokul Öğretmenlerinin Umutsuzluk Düzeyleri*, Okan Üniversitesi, İstanbul.